

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Спас Богданов Ставрев**
Професионално направление: **7.6 Спорт,**
Научна специалност: **Спорт (Баскетбол и баскетбол 3х3)**
Университет за национално и световно стопанство

Относно: конкурс за „**доцент**“ в научна област 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт, научна специалност: Спорт (Баскетбол) за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ в НСА „Васил Левски“.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ в НСА „Васил Левски“, съгласно Решение на АС с протокол №25/29.03.2023 г. в ДВ, брой 34/11.04.2023 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса с решение на Факултетния съвет на факултет „Педагогика“ (протокол №6/18.05.2023 г.) и съгласно Заповед № ЗП-477/30.05.2023 на Ректора на НСА „Васил Левски“.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Единствен кандидат в обявения конкурс за „**доцент**“ в НСА е главен асистент Мария Цанкова Цанкова-Калоянова, доктор. Тя завършва НСА „Васил Левски“ с първа специалност-физическо възпитание и втора специалност- треньор по баскетбол през 2011 г. Продължава обучението си и придобива магистърска степен „Физическо възпитание“ през 2013 г. Нейният стремеж към образование и усъвършенстване продължава и намира израз в защита на дисертационен труд на тема: „Влияние на спортната подготвеност върху състезателната реализация при подрастващи баскетболистки“ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ на 27 юли, 2017 г., с което придобива образователна и научна степен „**доктор**“. След спечелен конкурс е назначена като асистент през 2018 г. към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ в НСА. Запознат съм и впечатленията ми от нейната работа са отлични от самото начало, като преподавател и треньор на представителните отбори на НСА, както и спортно-педагогическата и дейност с подрастващи, за което се изискват

изключителни умения, търпение, компетентност и отлична теоретично-практическа подготвеност.

Спортната биография на Мария Цанкова-Калоянова е изключително богата и впечатляваща. Участва на шест европейски първенства с националните гарнитури на България-девойки и жени до 20 години. По време на професионалната си спортна кариера се състезава за клубове в Испания и в най-титлуваните такива в България, като завоюва две шампионски титли с отбора на БК „Нефтохимик“ и още ред призови класирания в шампионата и купата на България. Сред титлите е редно да се споменат и тези с отборите на НСА от студентския шампионат по баскетбол и тази от Националния университетски шампионат по баскетбол 3x3 с отбора на ВТУ. Тя е разпознаваема в баскетболните среди, като състезател на изключително високо ниво и отдадена на баскетболната игра. Добрата подготовка, опита и не на последно място подкрепата и примера от нейното баскетболно семейство са достатъчна гаранция за професионализъм, по пътя на израстване в нейната професионална кариера.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

След представяне на наукометрични показатели за академичната длъжност „доцент“ с минимално изискваните точки по групи показатели за придобиване на академични длъжности в НСА „Васил Левски“ (Решение на АС на НСА „Васил Левски“ с Протокол № 37/24.10.2019 г.) кандидатката събира общо 1006 точки (при изискуеми 590 т.), което е почти двойно повече от изискванията за тази длъжност в НСА. Според закона за развитие на академичният състав (публикувани в ДВ, бр. 30 от 2018 г.) и Правилника за прилагането му в Р България, основаващ се на минимални национални изисквания и изискванията по Правилника за устройството и дейността на Национална спортна академия „Васил Левски“, главен асистент Мария Цанкова Цанкова-Калоянова покрива напълно критериите за заемане на длъжността „доцент“, а именно защитава дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ (2017 г.), издава монографичен труд (2023 г.), представени са 20 научни публикации в страната и чужбина, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“. Броят цитирания на научните публикации на кандидатката са 22, като 3 от тях са в реферирани научни издания, 6 са в монографии и колективни томове и 13 в нереферирани списания с научно рецензиране. Тя участва в три национални научно-изследователски проекта. В два от тях като академичен наставник (2021 и 2022 г.) и в единия като експерт (2018 г.).

Коректно кандидатката е приложила декларация за достоверност на предоставената информация и данни за участие в конкурса.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Мария Цанкова-Калоянова е на трудов договор в катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ от 31.01.2018 г. Преподавателският и стаж към момента е 9 г. и 8 м. Предоставената информация (за 3 годишен период) за изпълнение на заетостта показва средно годишна основна заетост от 535 учебни часа (включваща упражнения и спортно усъвършенстване) и 235 допълнителна заетост (включваща изпити, ръководство на курсови работи, проверка на контролни нормативи, консултации, експертен съвет и участие в проекти). Общо средно годишната и натовареност е 770 часа, всички със студенти в бакалавърска степен. Атестат за уменията и компетентността е гласуваното доверие да провежда занимания на английски език с входящи чуждестранни студенти по програмата Еразъм+ в изпълнение на три проекта от нея.

Важна част от нейната педагогическа работа е спортно-тренировъчната дейност с представителния отбор жени на НСА по баскетбол и баскетбол 3x3 (жени и смесени отбори). Под нейно ръководство, отборите са едни от най-добре подготвените технически, кондиционно и особено тактически, доказателство за компетентността, капацитета и професионализма са шампионските титли и призови класирания в двете разновидности на баскетболната игра.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

За участие в конкурса за „доцент“, кандидатката Мария Цанкова-Калоянова представя самостоятелен монографичен труд (2023 г., 173 стр.). Представени за рецензиране са също 20 научни разработки, публикувани в годишници, специализирани и индексирани списания. Седем от тях са на английски език, останалите на български. Четири от публикациите и са в индексирани списания. В осем от публикациите е самостоятелен автор. Останалите са в съавторство, като в 3 е първи автор, в 6–втори, трети автор е в 2 публикации и четвърти-в 1. Това красноречиво говори за една добра екипна работа и комуникативност на Мария Цанкова-Калоянова. Една от статиите е публикувана в РС Македония и една в Р Сърбия.

Научните разработки на кандидатката са свързани предимно с изследване на проблеми на ефективността и специфичната работоспособност на състезателите по баскетбол от различни възрасти и пол, както и основните фактори за повишаването ѝ, вариативност на признаците на отборната ефективност, влиянието на стрес факторите и анализи за реализацията на баскетболисти/ки, установяване на технико-тактическата подготвеност на подрастващи баскетболисти, изследване на връзката на сила, бързина и ловкост при различните игрови позиции на играчи от

НБА, проследява се 100-годишната историята на баскетбола в България (статии №№1,7,8,9,10,11,13,15,16,17,18,19). Проучва информираността за физическата активност на населението, като превенция за заболявания и повишаване качеството на живот (статия №2), изследване дееспособността на ученици от прогимназиалните класове, чрез която може да се направи оценка за ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт (статии №№3,6,20), изследва начините за подобряване качеството на спортно-образователната дейност в подготовката на спортистите, което е свързано с квалификацията на кадрите и ефективността на провеждания учебен процес, както и удовлетвореността от дистанционното обучение по време на пандемията от Covid-19 (статии №№4,14), провежда изследвания за установяване на спортната подготвеност на футболисти от елитната юношеска група до 15 години и анализира игровата дейност на елитни хандбалисти (статии №№5,12).

Представената монография „*Аспекти на технико-тактическата подготовка при подрастващи баскетболистки*“ третира проблем, свързан с технико-тактическата подготовката в подрастваща възраст, важен и дискуссионен въпрос в баскетболните среди. Темата е актуална и в същото време изключително необходима за младата генерация (а и не само) треньори. С оглед състоянието на дамското направление на баскетбола и проблема с прехода от девически към женски баскетбол, считам че е от огромна важност състезателките да са отлично подготвени за този преход. Проблемът е разгледан многостранно и детайлно. Монографията съдържа въведение, пет глави, три приложения и библиография. В глава първа са описани дееспособността и необходимите двигателни качества за играта и точният възрастов период за тяхното развитие. Особено важен момент е посочването на критичните периоди за развитие на качествата. Глава втора и трета са определени за техническото и тактическото обучение на баскетболистките в различните фази на играта. Всичко това е отлично онагледено със снимки и диаграми. В глава четвърта се разглеждат теоретико-методичните алгоритми при технико-тактическата подготовка на младите баскетболистки. Авторката отдава заслужено внимание на мястото на оперативното мислене в процеса на тактическата подготовка и посочва пътища за неговото усъвършенстване, чрез поставяне на различни тактически задачи от треньорите. Изключително важно е предоставянето на инструментариум за контрол на технико-тактическата подготовка. Важен акцент е поставен върху влиянието на стреса за реализация на баскетболистките, факторите които предизвикват това състояние и методи за преодоляването му. В последната глава са приложени вариационен и корелационен анализ за интерпретиране на получените от изследването резултати. Много

впечатляващи са положените усилия от автора да покаже един наистина многостранен и комплексен подход в технико-тактическата подготовка на подрастващи баскетболистки.

Така предоставените ми научни публикации от Мария Цанкова-Калоянова, с основание мога да оценя като научно постижение, с полза за практиката от гледна точка на резултатите, анализите и изводите в тях. Нейните трудове са цитирани в публикации на други автори, което е знак, че тематиката и резултатите от тях са търсени и значими в спортно-изследователските среди.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представените за рецензиране научни трудове на главен асистент Мария Цанкова Цанкова-Калоянова се отличават със своята оригиналност и научно-практична стойност. Сред най-важните приноси на нейните изследователски резултати ще отбележа:

- Установени са значимите двигателни качества за подрастващи баскетболистки, посочени са сензитивните периоди на тяхното развитие, както и критичните фази за развитие в определени възрастови граници;
- Изследвана е важноста от развитие и усъвършенстване на оперативното мислене при решаване технически и тактически задачи в сложни игрови ситуации с обособени четирите фази на обучение от тренинговете;
- Приложените вариационен и особено корелационен анализи на резултатите за физическото развитие и технико-тактическата подготовка са добра отправна точка за съпоставяне, корекции и усъвършенстване на тренировъчните програми от тренинговете;
- Установена е методика за изследване на игровата ефективност на отбори по баскетбол (клубни и национални) от България и чуждестранни такива, по време на различни форуми-държавни и европейски първенства и квалификации от различни възрасти и пол. Към всичко това е приложена формула за определяне на коефициент на игрова ефективност, с отчитане на редица важни показатели на играта. Тези анализи и заключения са огромна помощ и полза за тренинговите щабове и методисти за подобряване на подготовките на отборите.
- Изготвена и апробирана е нова методика за визуализиране при подготовка на подрастващи баскетболистки от 12-15 годишна възраст, с цел по-

добро влияние върху развитието на концентрацията на вниманието и оперативното мислене, водещи до по-високи спортно-технически резултати;

- Изготвена е анкета за установяване на водещите стрес-фактори при подрастващи баскетболистки и методи за излизане от тях преди, по време и след приключване на мачовете, една тема изключително актуална и значима.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към кандидата. Препоръчвам за в бъдеще да концентрира своите изследвания основно към проблемите на студентския баскетбол и баскетбола за високо спортно майсторство, с оглед нейния капацитет и потенциал в този спорт и бъдещето и професионално развитие.

Заключение

Кандидатурата на главен асистент Мария Цанкова Цанкова-Калоянова, доктор, съответства напълно на националните минимални изисквания и на вътрешните правила на НСА „Васил Левски“ за заемане на длъжността „доцент“. Значимите постижения в научно-изследователската дейност и приложността им в спортната практика, натрупаният педагогически и особено практически опит на високо състезателно ниво, с нейните личностни качества и постижения, ми дават основание убедено да изразя категоричната си подкрепа, че е достойна да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 7.6. Спорт, научна специалност „Спорт“ (баскетбол) в НСА „Васил Левски“.

Дата: 26.07.2023
гр. София

Подпис:
(проф. д-р Спас Ставрев)